

פב:

עין משפט
נר מצוה

נבא א ת"י פכ"ד תה"ל תכירה
ה"ל א ב סחג עשין פכ
טוש"פ ח"מ סי' רט"ו סעיף ו:

רבינו גרשום

דעם לאו משום דדיקלי גופי ממקימי טפי אלא משום דחשיבי טפי מחללי אע"ג דלאן ממקימי כ"כ ואע"ג דקאמר דהם דיקלי וגופי דיקלי ואע"ג דגופי חשיבי מדיקלי דבאמרי בהחובל (בבב"ד דף נז. ושם ד"ה למחר) דשמואל אייתי ליה אריסות תמר ואכל טעם כהו טעמא דחמרא אחר קא מכחשי גופי כולי האי למחר אייתי לו מקווייבו דדיקלי איתי קא גופי וגופי קנו דיקלי מכל מקום טוב הוה לקטות דיקלי מגופי דגופי אלא כהו ערמא ואכריז להוציא עניו הוצאות הרבה בקדלים אין בן טורח וצא לו הריעות מחללי:

מדרברי רבינו נאמר שששה אין
הן דרך הא ששים יש
זהו דרך. פ"ו משמע מחוץ דברי
ר' אלעזר דיומר יש לכן דרך מאוהר
וסלו ומדמקן בשנים הגדול לא
ישפה אלמא יש לו אורה וסלו
דלפניו משפה אפי' ומדסלו לו אורה
וסלו בשנים כל שכן דרך:

למסור את כל מעשיו למלך
מלכות פרסיקוס. וְכֵן בור דור
ואין אחרי: יבול ורשא למסור
אין כמי יליד לך עילך.
הא לא יבול מלך משום
למסור לך מלך מדי: ישיביל
למסור מסמךך לחבי מלך
לה הכל אבל: אחיבא דאית
לו חסדא למבוי כנון וכו'
מחוי דקתי הגדולי יספה
המבוי מסר לו על הנפשה
שאין מנחם המסר דור על
ידי השלחן: מו אמר דביען
יפה מוכר: וזמני לו טורי ו'
עקיבא דאילין הנוטה לך
שור הבור וכו'. ויעולם לך

כמלוא אורה וסלו מתקף לה ר' אלעזר השתא דרך אין לו (א) אורה וסלו יש לו דרך אין לו דארעא אחריתי היא אורה וסלו יש לו א"ר זיורא מדברי רבינו נלמד שלשה הוא דאין לו דרך הא שנים יש לו דא"ל בארעא דידך קיימי א"ל רב נחמן בר יצחק לרבא לימא ר' אלעזר לית ליה דשמואל רביה דאמר שמואל הלכה כר' עקיבא דאמר מוכר בעין יפה מוכר א"ל לא מתוקמא מתנ' כר' עקיבא ממאי מדרקתי הגדילו ישפה ואי ס"ד רבי עקיבא היא אמאי ישפה האמר מוכר בעין יפה מוכר א"ל אימור דא"ר עקיבא גבי בור ודות דלא מכחשי ארעא גבי אילן מי שמעת ליה מי לא מודי ר' עקיבא כבאילן הנוטה לתוך שדה חבירו שקוצץ מלא מדרע מעל גבי מחרשה תניא כוותיה דר' חייא בר אבהו הרי זה קנה תחתיה וביניהן וחוצה לה אלא כמלוא אורה וסלו א"ל אביי לרב יוסף אותן אורה וסלו מי זורען א"ל תניתיה ההיצון זורע את הדרך א"ל מי דמי התם לית ליה פסידא ללוקח אבל הכא אית ליה פסידא (א) ללוקח דא"ל קמיטנפי פירי הא לא דמיא אלא לספיא (א) והוה אינן רשאין לזורעה תניא כוותיה דאביי הרי זה קנה תחתיה וביניהן וחוצה להן כמלוא אורה וסלו (א) והוה אינן רשאין לזורעה וכמה יהא ביניהן (א) רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל מארבע אמות ועד שמונה רבא אמר רב נחמן אמר שמואל משמונה ועד שש עשרה א"ל אביי לרב יוסף לא תפלוג עליה דרב (א) הנוטע את כרמו שש עשרה אמה על שש לשם אמר רבי יהודה מעשה בצלמון באחד שש עשרה אמה והיה הופך שעור שתי שורות אחרת היה הופך את השעור למקום הזורע זורע והתירוהו א"ל אנא לא ידענא אלא עובדא הוה בדורא

לְבָנִים הַשְּׁלֶחֶן וְגַם לֹא יוֹכֵל לְחַרֵּשׁ בְּצִקָּךְ בְּשִׁבְלֵי גִוְהֵ הַמֵּרְדֵּעַ דְּנִיבִי נִמִּי דְלִית לִיה עֵין יִפֶּה גִבִּי
לוֹ קִרְקַע לְרִבִּי עֲקִיבָה עַל מִנֵּה לִיטַע (א) תַּחֲתִיבֵן כְּדֹאמְרֵן בְּחֻקֹּת הַבְּנִים (וְלֵשׁ דָּף ז.) מִיְהוּ הַחֶקַךְ
שֶׁל לִית לִיה עֵין יִפֶּה: **דְּמִי לֹא מוֹדִי ר' עֲקִיבָה.** בְּכֶךְ סַחֲמָה דַּמְנָן בְּלֹא יִסְפֹּר (וְלֵשׁ כ:ו) אִילָן הַטֹּעַט לִי
שָׁרִי הָאִילֻנוֹת הַלָּלוּ אֵינִן נִטְעוּנִן בְּקִרְקַע עַל מוֹכֵר דֶּהָא יֵשׁ לָהֶן קִרְקַע עֲנִפִי עֲמָלָן יִאֲחַסְלֵמָן
מִתּוֹמָקָה דְּרֹעֵיהֶן וְיִסְעוּרָה דְּלוֹרֶה וְסָלֵן אִית לִיה לִרְעֵי דְלִרְעֵי דְרָךְ יֵשׁ לוֹ דוּמִיָּה דְּנֹרֵר דְּנֹרֵר
וְלֹעֲלֹעַ לִית לִיה דְּשִׁמּוּל רִבִּיה וְיִמְיֹה רִישָׁא וְדִלִּי דַקְמִי גִבִּי שֵׁן אִילֻנוֹת אִם מִמּוּ אֵין לוֹ דִּיק
בְּחֻקֹּת הַבְּנִים (וְלֵשׁ ז:) מִכֵּר אִילֻנוֹת וְשִׁיר קִרְקַע לִפְנֵי פְלֻגְמָה דִּר' עֲקִיבָה וּרְבִנָן כ': **מִלָּא מֵרַע.**
הָאִילָן שְׂדֵן הוּא זֶה צֶלֶל הַשָּׂדֶה דֶּהָא זֶה נִשְׁתַּעֲבָדוּ לְצֶלֶל הָאִילֻנוֹת אֲלֵא בְּשַׁעֲת לְקֻטֵּי פִירֻמִּי
וְנַעֲתֵי הַלְקֻטִּים יִדְרוֹם הַלּוּקָה אֲפִילוֹ בְּרוּעִים. אֲבָל תַּחֲתִיבֵן וְיִבְיִין פְּשִׁטָּה לְרִיבִי דְבַעַל הָאִילָן וְרֹעֵן:
וּמִי שֵׁן לוֹ גִּינָה לְפִטֵּם מַגִּינָה אֵל מַצְרִי כ': וְהִאֲחִיז וְרַעֲהֵן הַדָּרֵךְ כִּסָּא זֶה צֶלֶל הַשָּׂדֶה וְרַעֲהֵן
סְפִירָה לְלוּקָה. לְצֶלֶל הַגִּינָה הַפְּנִימִית שִׁדְרוֹם יִפֶּה בְּשִׁלְטָרָן עַל וְרַעֲהֵן שֶׁ זֶה צֶלֶל גִּבִּי אֹרֶה וְסָלֵן
לְצֶלֶל הָאִילָן: **קִמְעֻנְפִי:** כְּשִׁפְלוֹ עַל הָרַעֲשִׁים: **הֵא לֹא דְמִי.** הֵא דְלֹאֹרֶה וְסָלֵן לֹא דְמִיָּה אֲלֵא לְקִיפָא
הַזֶּה מַדְמֵה עֵינֵיהֶן כִּי זֶה הוּא אֵין רִשָּׁאִין לוֹרַעֲהֵהּ הִילָּיל וְתַמְרָלוֹ עֵינֵיהֶן וְתַמְרָלוֹ לָהֶן דְּרָךְ הוּא ע
בְּרֹאשֵׁי וְעַכְשָׁן הִילַחְתָּן קָלָה וְכֵן גִּבִּי אֹרֶה וְסָלֵן דְּהוּי כְּמַדְמֵה עֵינֵיהֶן מִדְּמַחְתָּהּ הַקּוּהֶה
סְפִירָה טוֹבָה טוֹפֵף פִּירֻמִּי: **וְכַמֵּה יִפֶּה בִּינִינִן.** דִּימָא קֹהֶל לֹא מֵה עֵינֵינֵיהֶן דְּלִי קִרְבִּינֵיהֶן יוֹמֵת
חֲשִׁבִי וְאִם רַחֲמוּסִי נִמִּי יוֹמֵת מִדִּמָּא לֹא מִזְטָרְפִי: **מִזְטָרְפִי:** לְכָל הַפְּסוּת בִּין לִי אִילָן לֵאמֹר
לְחַרֵּשׁ בִּינִימִים לְבַד עוֹבֵי הָאִילֻנוֹת כְּדִמּוּכָה לְקִמֵּיהֶן (פ:) **וְעַד ח' אֲמוּס.** וְלֵא עַד כְּלָל: **וְעַד ט"ו.** וְלֵא
דַּמְנָן כ'. וְאִתָּה חֲלִית וּשְׂבַחְתָּ: הִ"ג בְּמִס' כִּלְאִים טַוּטֹעַ כְּרֹמֹ (א) עַל ט"ו אֲמוּס מוֹהֵר כ': שֶׁאִם
לוֹ רַחֲמוּת וּמִי ט"ו אֲמוּס שְׁלִימָתָה לִמְיֹהֵר כְּרַס דְּלוֹרֶה כְּפִי"ח אֲמוּס כְּרַס אֲחִי"כ יֵשׁ
בְּמִס' כִּלְאִים (פ: מ"ו): **מוֹהֵר לְהִיבֵי וְעַד טֵע.** בִּין שׂוֹרֶה לְשׂוֹרֶה לֵאמֹר הוּא כְּרַס אֲבָל בְּפֻתוֹת מִמִּי"ח
הִאֲדִינָה קִימָא לֹן כְּרִבִּי יִאֲשִׁיֵּה כְּלָלִים עַד שִׁירַע מַטָּה וְשַׁעֲוֶרָה וְחִרְצָן בְּמַפּוֹלֵת רִיבִי בְּשִׁמְשִׁית
לח"ק: **בְּלֻמָּן.** שֶׁסִּמְקֹס: **נִטְעַע אִם כְּרֹמֹ ט"ו אֲמוּס ע"ז וְהַכֵּךְ שַׁעֲרֵי שָׁרִירֹת לְבַד אֲחֵד.** שֶׁ
נִגּוֹן שֶׁאֲדֹרֵךְ שְׁמֵי הַשָּׁרִירֹת מֵהַמֶּרֶד וּשְׂדִירוֹת וּן כְּגַד וּן מִזְמֹרֵן לְדִירוֹס וְהַכֵּךְ וְשַׁעֲוֶרָה שֶׁ
דָּרוֹס מִמָּלֵא אִירִי שֶׁנִּי שָׁרִירֹת מִלְּלוֹ מִלָּלָה וְשַׁחֲוֶלֶת לִין רִיקָן וְכֵן לֹא הִכְרַס: **וְרַעֲהֵן כ' הִנֵּי**
כָּל אִם אֵל אֵל מִסְכָּן מִנָּהל שֶׁל שָׂרֵה תוֹשָׁפִין וְמוֹרֻמִּיָּה מִלִּירֵה ט"ו וְאֲסוּר לְהִיבֵי וְרַעֲהֵן
וְרַעֲהֵן אִם הַכּוֹר. שְׁהִיב בּוֹר אֲשַׁקֵּד מַחֲרִשֵּׁה חוֹרִיעָה: **מִשּׁוֹס דִּהִיפִי.** אֲבָל אִם לֹא
דְּהוּי כְּרַס כְּדִרְכִּי נַחֲמִן: **אֲנֵה לֹא יִדְעָה.** כְּלוֹמֵר לֹא כְּפִירָה לִי כִי הִיאִת מַשְׁנֵה אֲלֵא עוֹרֵדָה הוּא כִי

(א) וכן כתב ג"כ הרשב"ם ו"ל לעיל ד' עב. ד"ה מחטט י' ע"ש ומיהו לקמן דף פג ב' ברשב"ם ד"ה כמה כתב להיפך, ועי' היטב לעיל לו: חז"ה מחטט שהעירור על הרשב"ם בזה ע"ש היטב

כמלוא אורח. המלקט וסלו צדו ללקט פירות הטפות החיותות. כמו
אמרו כל עובדי דרך (התלים ב) ארית מורי (שיר השיר) וקמנו מפרס
מורה יאה בינינו ויטפשו: **כמלוא אורח וסלו.** חתולה כל קלי.
אורה שיין למיחר בתאנים ויבחר בעננים וקולר בתבואה וגודר
בתמרנים ומוסק ביומים ומלקט בשאר
אלנות: **מקום כל רבי אלסור.**
החיה לה ר' אליהור.

לר' יוחנן דייבין ליה דרך חוזה לנהן כמלוא אורה וסגול כדי לנהן סביבות האילנות לנקט פירותיו השמאל דאין לו ליכנס דרך שדרה של בעל שדה לנהן לאילנותיו אלא יפרח באייר או יקח לו דרך מבעל הקרקע כרענן דהמוכר את הבית (ועל דף סד.) דאמר גבי מוכר בור דמות בעין רעם רעם ואמר (ו) ליקח לו דרך לבורו ולדמות הוא היין הכא גבי שלשה אילנות דדמי לבור דמות משום דארעא אחריתא היא שלשה האילנות נטועין בקרקע של בעל השדה שחיי ים לנהן

קרקע וחשיבי שדה האילן נפני
עמנו דומא דבור ודומא שואל קרקע
נפני עמנו ולא אישעמנד שדהו
לנאטמיו של לוקא דאמא גס לכל
נכריסן אישעמנד אפי' לתת לו דרך
דלקמן גבי שני אילנות: **כמלוא**
אורה וסלו. שאין דרך לו כל כך
כמו דרך ים על נחמיה הרי אפשר
לעלות האילן וללקוט לו ממי מתחתיו
ילקט: **מדרכי רבינו**. ר' אלעזר
שפירש טעמו משום דלרעא אחריו
היא: **הא שנים ים** לו. דרך דהא אין
לו קרקע: **דל'ל**. לוקא דאמא דין
קיימי וישעבדו לו קרקע שז' ללור
אילנות כאדם שמאיל מקום לחבירו
בביתו להטות חפצו כן גס וי' משאיל
לו: **דאמר שמואל**. בהמורא את
הבית: **א"ל**. לעולם כדרי עקיבא
סבירא ליה ומיהו ממתי' דפריש עלה
רבי יוחנן כמלוא אורה וסלו רבנן
היא והלכך קפידין ליה: **דלא מכאש**
באשעא. לא הפסיד וזה דרך שאט
נותנין לו הלכך ענין יפה וצין ויהי
ליה דרך: **גבי אילן מי אמר**. כחמיה.
מי אית ליה עין יפה גבי אילן כל כך
עומדי לו קרקע עין לכל מה שגדלו
נוטמיו ויחלד חרשה שלו שאלו ר'.

דאזעס ליה עין יפה גבי אילן במזרח אילנות ושייר קרקע פלעמי שיש
 יום (ועל דף לז). מיהו היצק גדול כל כך כגון שמאכד לגמרי קרקע
 וספור (ועל סוף) אילן הטעם למחן עשה חבירו כ"ו והא נמי להחזק דמי
 קרקע בפני עצמן ואסתכלנ ליה מינינ לגמרי ועלום לא סיפא
 יד יד ל דומיא דבור ודע דמי להאזק גדול כל אילן הטעם
 אילנות אס מחו אילן ון קרקע לא מתקומא כרבי עקיבא דאמרן
 ויבא ורענ כ"י: מלא מרדע. גבחה: אופן אורה ופלו מי וורען. צעל
 אלא בשעת לקיטת מירוחא לדרוס עליהן א"כ כעל השדה וורען
 ל"ק דבעל האילן וורען: טניוס. בפרק המורק פירוש לקמן (ועל)
 נמי בעל השדה וורע אלא דהדך כלומר אורה ופלו: הסס ל"ק ליה
 של זה הכא גבי אורה ופלו אס צעל השדה וורען איה ליה פסידא
 ופלו לא דמיא אלא לקיפא דהיהא דקמי (ועל) נתנו לו צ"ד דרך מן
 ויהא ונחירו ואל דרך זה על ידי צ"ד ואע"ג דהפסד מועט הוה
 נסיען פסידא מסתמא הקוזה מלאה הי הן שיעור אורה ופלו והיו
 נסיעינן דלי קרובין ויהי מלאה הי הן כייער הנוצח ליחלם ולא
 גל הפסות בין כל אילן לאילן מן השלשה שמהא דרואה המחרישה
 ולא עד ככלל: ועד ט"ו. ולא ט"ו ככלל: לא פלגו עליה דרב נחמן
 ל"ט אמה מורק כ"ו. שאל כל הכרס נטוע שורות שורות וזו בדת
 ל"ט איה חסר אל"כ ש' חסר כנגד ששים ואחת ויאלה עז וזו בדת
 יה כרס אבל בפחות ממ"ו יה כרס ואסור להביא זרע לשם. ומיהו אכן
 חסרן במפלות די בשמיטת חולין ודף קל"ז: א"ר יסור. סייעמא
 זרע שתי שורות ללד אחד. שער היינו הנטישים הנוטים הפסן ללד אחד
 ון לדרוס וורען אורה שורה דרומית ללד פסון לא פסוית ללד
 לו: הכרס: וורע אס הכיר. המחרישה ריקומה דהיו ט"ו אילנות
 ה"ו ואסור להביא זרע לשם: למקום הורע. שזרע בו אשתקד:
 ווס דהייק. אבל אס לא היקל דגליל ליה איר ט"ו אמות אסור
 משנה אלא עובדא הוה כ"ו וכ"י שמעון סבירא ליה כדלקמן (ועל):

ט"ז אמות ולית בה משום כלאים אבל חשוב שיהיה: אמר ליה, אביי לרב יוסף: אנא

מסורת הש"ס

(א) (לעיל פה.) ב) שם (ל. ושיג.)
 ג) שם ודף ע"א. ד) שם ס"ב.
 ה) לקמן לע"ז. ו) ג"ו שם.
 ז) מלאים פיד מ"ט. ח) (לעיל
 פה.) ט) נפ"ח: לך. י) צ"ל וכתי
 הרעת רש"י.

גם' מתקין לו ר' ח'ל

(6) מחקק לה' אליו
סמחה דרך חיו' וזו דארוס
אחריתו חיו' כמלא דארוס
ובטו י' לה' כלי' וטובת מחקק
(7) וזו י' דרך חיו' לה' מחקק
סמחה דרך חיו' כמלא דארוס
אחריתו חיו' כמלא דארוס
(8) דארוס דארוס (9)
ומה חיו' כמלא דארוס
(10) דארוס דארוס
(11) דארוס דארוס
(12) דארוס דארוס
(13) דארוס דארוס
(14) דארוס דארוס
(15) דארוס דארוס
(16) דארוס דארוס
(17) דארוס דארוס
(18) דארוס דארוס
(19) דארוס דארוס
(20) דארוס דארוס
(21) דארוס דארוס
(22) דארוס דארוס
(23) דארוס דארוס
(24) דארוס דארוס
(25) דארוס דארוס
(26) דארוס דארוס
(27) דארוס דארוס
(28) דארוס דארוס
(29) דארוס דארוס
(30) דארוס דארוס
(31) דארוס דארוס
(32) דארוס דארוס
(33) דארוס דארוס
(34) דארוס דארוס
(35) דארוס דארוס
(36) דארוס דארוס
(37) דארוס דארוס
(38) דארוס דארוס
(39) דארוס דארוס
(40) דארוס דארוס
(41) דארוס דארוס
(42) דארוס דארוס
(43) דארוס דארוס
(44) דארוס דארוס
(45) דארוס דארוס
(46) דארוס דארוס
(47) דארוס דארוס
(48) דארוס דארוס
(49) דארוס דארוס
(50) דארוס דארוס
(51) דארוס דארוס
(52) דארוס דארוס
(53) דארוס דארוס
(54) דארוס דארוס
(55) דארוס דארוס
(56) דארוס דארוס
(57) דארוס דארוס
(58) דארוס דארוס
(59) דארוס דארוס
(60) דארוס דארוס
(61) דארוס דארוס
(62) דארוס דארוס
(63) דארוס דארוס
(64) דארוס דארוס
(65) דארוס דארוס
(66) דארוס דארוס
(67) דארוס דארוס
(68) דארוס דארוס
(69) דארוס דארוס
(70) דארוס דארוס
(71) דארוס דארוס
(72) דארוס דארוס
(73) דארוס דארוס
(74) דארוס דארוס
(75) דארוס דארוס
(76) דארוס דארוס
(77) דארוס דארוס
(78) דארוס דארוס
(79) דארוס דארוס
(80) דארוס דארוס
(81) דארוס דארוס
(82) דארוס דארוס
(83) דארוס דארוס
(84) דארוס דארוס
(85) דארוס דארוס
(86) דארוס דארוס
(87) דארוס דארוס
(88) דארוס דארוס
(89) דארוס דארוס
(90) דארוס דארוס
(91) דארוס דארוס
(92) דארוס דארוס
(93) דארוס דארוס
(94) דארוס דארוס
(95) דארוס דארוס
(96) דארוס דארוס
(97) דארוס דארוס
(98) דארוס דארוס
(99) דארוס דארוס
(100) דארוס דארוס

מוסף רש"י

[illegible]

רבינו גרשום (דמשק)

ט"ו אמה לאו שמיה ט"ו
 אותו אברהם ומותו לאבאי
 ורע' דלם דא חשיב כלאבאי
 הוואי אבאי התורה קא
 אהא דאבא בעינן אהא שיעור
 ט"ו כנס אברהם אלוהי אבאי
 דלם: שיעור בעלמול ע' ט"ו
 נפן תבית ט"ו אהא דהוי לא
 שיעור התורה בש' פגמיה הוי
 שיעור השם אשר בש' ב'
 שיעור חלומות הגופות לא
 שיעור ו' שיעור שמעון
 בידה איה' מפתחון התורה
 איה' את' מפתחון דאיה' תנעסין
 בש' פגמיה הוי תנעסין
 שיעור חלל: דהוי ורע ורע
 הוי' כליות ורע חלל ורע
 איה' ארען איה' שיעור נפגמין
 איה' ורען ורע איה' חס' שום
 איה' כלאבאי: כלומר איה' שום
 מסתכנין בעי' תרגומין בעינן
 הורעין ולשוע איה' חס' ורע
 איה' חס' תשיע' למקום ורע
 תשיע' למקום ורע אשתדק
 וזוור' את' הבור איה' חס'
 איה' חס' תשיע' אשר חס'
 ב'יהי' אשתדק' רע' חס' כנס
 ב' יאר שמעון שיעורין ב'
 שיעור איה' שיעורין ב' כס' כס'
 איה' לווער' חס' שיעורין
 ב'יהא' ורע' ורע' חס' ורע' חס'
 איה' איה' כנס' של חס' חס'
 ורע' חס' איה' חס' חס'
 איה' חס' חס' חס' חס' חס'
 איה' חס' חס' חס' חס' חס'